

Vrees de Heer, wees gelukkig

De vreeze des Heren is diep verworteld in de christelijke traditie, maar de precieze betekenis van het begrip laat zich niet zomaar vatten

Christof BOUWERAERTS

Volgens jihadexpert Montasser AlDe'emeh kampen islamitische kinderen uit Brussel met angst voor God. In het weekblad *Knack* betoogde Khalid El Jafoufi, voorzitter van de islamitische studentenvereniging Mahara, dat een zekere vrees voor God in het geloof onvermijdelijk is. Die discussie deed sommigen misschien onwillekeurig terugdenken aan de donderpreken van weleer of aan Gods dreigend alziende oog. Ook in de christelijke spirituele traditie is de 'vreeze des Heren' inderdaad een aloud begrip. Toch blijkt die bij nader toezien maar weinig te maken te hebben met dergelijke beklemmende godsbeelden. Samen met Benoît Standaert, benedictijn van de Sint-Andriesabdij in Brugge, en Marian Knetemann, protestants theoloog, denken we na over wat die vreeze Gods dan wel is.

–Wat roept het begrip 'vreeze Gods' bij u op?

Marian Knetemann•In de context van mijn theologieopleiding bestudeerde ik vorig semester intensief de psalmen. Daarin komt dat vreezen vaak aan bod. Opmerkelijk daarbij is dat het doorgaans meteen wordt verbonden met de goedertierenheid van God, die ons op de juiste weg zet. De vreeze Gods verschijnt in de psalmen dan ook niet als een bron van angst, maar integendeel net als voorwaarde om zonder angsten voor aardse zaken te leven.

Benoît Standaert•Als monnik ben ook ik vertrouwd met de vreeze des Heren. Al op de eerste bladzijden van zijn kloosterregel spreekt de heilige Benedictus over haar, als weg naar het geluk. Uit de beden die we dagelijks uitspreken vóór het slapengaan blijkt evenzeer dat wie zich toelegt op de vreeze Gods niets meer te vreezen heeft. Abdel Khader, islamitische geleerde uit de negentiende eeuw, sprak zelfs over de volmaakte vrees, die alle angst verdrijft. Als Bijbelkenner weet ik bovendien dat in de Bijbelse wijsheidsliteratuur de vreeze des Heren samengaat met de zoektocht naar wijsheid.

–Hoe moeten we de vreeze Gods dan precies begrijpen?

Benoît Standaert•Je kunt de diepe betekenis ervan enkel maar ontdekken door weer vertrouwd te geraken met wat de geestelijke literatuur erover te zeggen heeft. In elk geval gaat het om een omvattende levenshouding.

De Engelse mystica Julian van Norwich sprak in de veertiende eeuw over de vrees en liefde voor God als over twee broers. Uit de liefde die me naar God doet verlangen, volgt dat ik Hem, van wie ik houd, ook respectvol en met ontzag benader. Die twee hebben elkaar nodig.

Franciscus van Assisi zag dan weer in dat ook de Heer zelf schroom voelt tegenover ons, mensen. Enkel omdat God daartoe de ruimte schept, kunnen wij immers in vrijheid bestaan.

Deze lijst laten studentes Hilke en Klara maar beter onder het stof op zolder. © Stijn Demaré

Met die vrijheid gaat de Heer schroomvol om.

Marian Knetemann•Vreeze Gods gaat inderdaad over ontzag en respect voor God. Natuurlijk, wanneer je respect voor iemand hebt, brengt dat in bepaalde omstandigheden een welbepaalde vorm van vrees met zich mee. Zo zet ik als moeder mijn kinderen wel eens aan tot opruimen door hen erop te wijzen dat papa straks thuiskomt. Zo leer je hen dat liefde en respect voor hun ouders een concrete inspanning vraagt. Daar

tuur. In die opvatting valt God immers samen met het moraliserende geweten. Daartoe kun je Hem echter nooit herleiden. Met authentieke vreeze Gods heeft dat niks meer te maken.

Marian Knetemann•In de loop der tijden ontstond inderdaad een begripsverwarring. Onze cultuur staart zich vandaag blind op gewelddadige en beangstigende passages in de Bijbel of in andere religieuze boeken. Ook als gelovigen gaan we Bijbelteksten nogal snel verknippen en gooien we met losse citaten. Als het gaat over gewichtige thema's als de vreeze Gods, moet je echter het volledige plaatje bekijken.

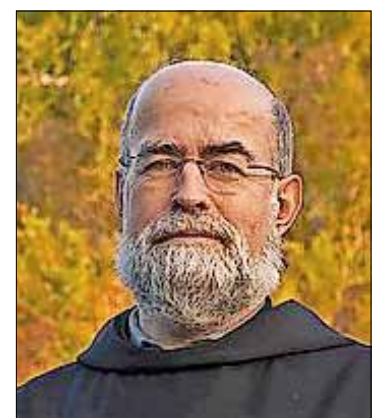
Benoît Standaert•Toch heeft het geen zin actief te vechten tegen die spoken uit het verleden. Daardoor blijven we er immers alleen maar aan vasthangen. Ik pleit er net voor om de authentieke vreeze Gods in onze cultuur binnen te brengen, zonder omwegen.

–Zouden we het woord 'vreeze' dan niet beter door iets anders vervangen?

Benoît Standaert•Onvermijdelijk worden we bevraagd door de vreeze Gods. Dat concrete, ietwat pijnlijke aspect stoort ons, omdat we leven in een cultuur waarin het eigen 'ik' centraal staat. Toch kunnen we er niet aan voorbij. Zelfs gelovigen worstelen ermee. In de liturgie bidden we om alle mogelijk dingen, maar nog zelden om de vreeze des Heren. Een cultuur zonder vreeze Gods is echter vreselijk. Rabbi Loew van Praag waarschuwde er omstreeks 1700 al voor. God schiep een leegte in zich zodat de mens in vrijheid kon bestaan. Als de mens die leegte zonder schroom helemaal bezet, dan wordt de mens alles, totalitair, en monden we uit in het Niets, zo voorspelde hij.

Marian Knetemann•Je eigen 'ik' centraal plaatsen, moet je echter wel onderscheiden van je-

zelf graag zien. In het verleden zagen we maar al te makkelijk over het hoofd dat we God en de naaste moeten beminnen als onszelf. Jezelf graag zien, is immers een voorwaarde om de andere, en dus ook God, te kunnen liefheb-

„Ook God voelt schroom tegenover de mens. Zo kunnen wij in vrijheid bestaan”

Benoît Standaert

ben. Angsten sluiten je af. De authentieke vreeze Gods doet je als mens net openbloeien. Ze veronderstelt dat je ook jezelf kunt liefhebben en aanvaarden. Ook in het leven van Martin Luther zie je trouwens die beweging van angst voor een straffende God naar geloof in de genade van God. Omgekeerd, als ik de vreeze Gods niet heb, dan zou ik ook mezelf niet graag zien. Ook die twee gaan hand in hand.

Benoît Standaert•In Afrikaanse culturen wordt een kind de eerste twee jaren nauwelijks van zijn moeder gescheiden. Wat een schat aan basisvertrouwen verwerft het daardoor. Dat vertrouwen is nodig om te kunnen doorgroeien tot een volwassen verhouding tot God.

Advertentie

Dementie ... Je bent niet alleen!

De eerste tekenen ... Is het gewoon vergeetachtigheid of dementie? Er is iets niet pluis! Herken je jezelf in deze situatie? Zit je met een vraag? Of zoek je een luisterend oor voor je verhaal?

Alzheimer Liga Vlaanderen speelt met haar **Familiegroepen (Jong) Dementie** in op een van de grootste behoeften van mantelzorgers en familieleden, namelijk informele toegang tot informatie en lotgenotencontact. Daarnaast is er de Alzheimer Phone National, de gratis luister- & infolijn 0800 15 225 die in de weekdagen van 9 uur tot 21 uur bereikbaar is. Een team van ervaringsdeskundigen zit klaar om onbevooroordeeld naar jou te luisteren. Met het hart op de juiste plaats word je begeleid in het omgaan met dementie en alles wat erbij komt kijken.

Wij helpen je graag!

ALZHEIMER LIGA VLAANDEREN vzw

samen dementie draagbaar maken

Laat ons samen dementie draagbaar maken!

Vergeet onze naasten met dementie niet en help ons hen te ondersteunen.

Rubensstraat 104/4, 2300 Turnhout • Tel.: 014 43 50 60 •

Alzheimer Phone National 0800 15 225 • Giften: BE87 3101 0355 8094 •
secretariaat@alzheimerliga.be • www.alzheimerliga.be • www.jongdementie.info

„Vreeze Gods verschijnt in de psalmen als voorwaarde om te leven zonder angst”

Marian Knetemann

is dan ook niks mis mee. Het betekent echter allerm minst dat ik mijn kinderen bang zou willen maken voor hun vader. Dat zou natuurlijk wel volkomen verkeerd zijn.

–Met het alziende oog van God, die al onze zonden ziet, heeft het blijkbaar niet veel te maken?

Benoît Standaert•Dergelijke beelden zijn louter nadelig en moeten we achter ons laten. Zij verwonden niet enkel concrete personen, maar ook onze cul-